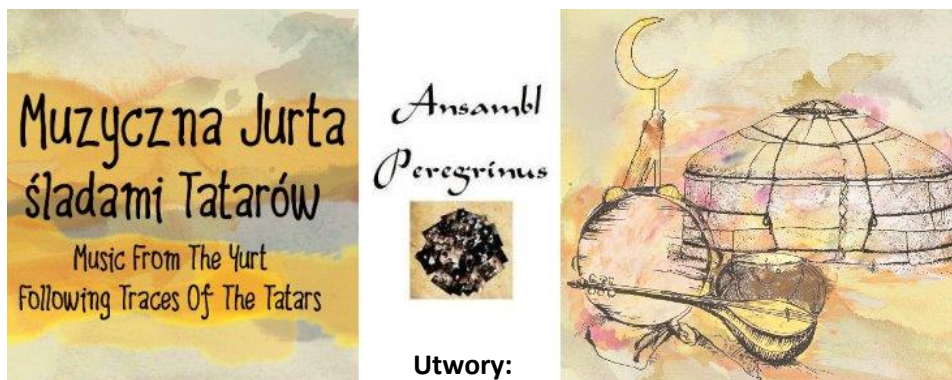

„Muzyczna jurta – śladami Tatarów”

Płyta „Muzyczna jurta – śladami Tatarów” w swoim założeniu jest prezentacją wybranych melodii tatarskich ze zbiorów krymskich, baszkirskich, kazańskich i mongolskich w autorskich aranżacjach zespołu. Natomiast ideą prezentacji jest przekazanie słuchaczom wrażeń z podróży Marco Polo Jedwabnym Szlakiem oraz wędrówka w czasie i przestrzeni po terenach Złotej Ordy.

Styk Orientu i Okcydentu, doświadczanie nieskończoności horyzontu, niedopowiedzenie, zapach wschodów i zachodów Słońca, jurty wędrówców, kołczan na plecach, tętent końskich kopyt, odgłos wiatru i garść stepowego piasku – tym wszystkim jest właśnie źródło muzyki tatarskiej. Ciekawostką na płycie są dwa utwory zaaranżowane jazzowo i eksperymentalnie: Hamada (inspiracje syryjskie i orientalne) oraz Qaşıq & Dare (fuzja tradycji i nowoczesności – utwór zagrany łyżeczką na gitarze).

Utwory:

Aranżacje: zespół Ansambel Peregrinus

Kierownik zespołu: Piotr Michałowski

1. Kukułka

Utwór otwierający płytę pochodzenia baszkirskiego. Oryginalnie taniec, zagrany na flecie *kurai* z akompaniamentem. Utrzymany jest w radosnym charakterze. Metrum 2/4. Utwór wykonuje też zespół Buńczuk z Białegostoku, ale Ansambel Peregrinus dodał tutaj partie solowe. Flet *kurai* został zamieniony na flet prosty, przypominający brzmienie fletów *kurai* i *urnai*. Tryle (ozdobniki) grane przez altówkę i flet, są próbą imitacji – odniesieniem do tytułowej kukułki. Mocnym punktem utworu jest też partia solowa perkusji, ukazująca bogactwo brzmienia całego zestawu instrumentów perkusyjnych i, na zasadzie *uwertury*, bogactwo brzmienia całej płyty!

2. Eski Qırım (dosł. 'Stary Krym')

Wstęp został zagrany na lutni arabskiej oud, której brzmienie kojarzy się z radosnym, ale i nostalgicznym charakterem utworu. Prosta harmonia (utwór w tonacji C-dur) i melodyka mogą kojarzyć się z utworami słynnych filmów o Dzikim Zachodzie. Tutaj jednak może być mowa tylko o „Dzikim Wschodzie”, gdzie szerokie po horyzont prairie, zamieniają się w bezkresne stepy (być może i Akermanu), Kanion Kolorado – w Wielki Kanion Krymu, a Półwysep Jukatan – w Półwysep Krymski. Utwór ze zbiorów krymskich.

3. Sanduğaç – Kügärçen (dosł. 'słowik – gołąb')

Metrum 2/4. Tonacja d-moll. Zbiory krymskie. Słowik symbolizuje słodycz, miłość, natchnienie, ale także smutek, żal i śmierć. Częstym motywem w poezji perskiej jest *Gul u Bulbul* (dosł. 'róża i słowik'). Ciekawostka: Bulbul, czyli słowikiem nazywano na Krymie polskiego poetę, Adama Mickiewicza, który kilkakrotnie odwiedzał Krym. Gołąb jest symbolem niebiańskiej czystości i niewinności, ale także zazdrości, tchórzostwa i głupoty. Jak przewrotna jest symbolika owych ptaków, tak przewrotna jest nasza interpretacja tego tematu muzycznego. Zaczyna się dość niewinnie. Temat zagrany przez gitarę i kontrabas unisono. Potem dołącza się perkusja, akordeon, altówka i klarnet. Słowik

prowadzony jest przez altówkę, gołąb przez klarnet. W trzeciej odsonie tematu dialogują ze sobą. Oto jednak pojawia się niebezpieczeństwo... Nadlatuje sokół stepowy, którego symbolizuje gitara! Słowik i gołąb próbują uciekać przed drapieżnym sokołem, który kilkakrotnie atakuje (solo gitary). Ostatecznie ptakom udaje się umknąć, latając i śpiewając na okrągło powtarzane motywy (ostinato altówki i klarnetu). Niebezpieczeństwo minęło...

Fragment nut z opracowania fortepianowego

4. **Muzyczna jurta**

Utwór tytułowy. Metrum 2/4. Tonacja F-dur z modulacją do Es-dur. Typowa melodia ludowa, w której błyszczą wszystkie instrumenty. Część dynamiczna skonstrastowana jest częścią wolną, po której altówka zaczyna rozpędzany drugi temat, rodem iście z utworów Johanna Straussa! Z oryginalnej aranżacji utworu mandolina zastąpiona jest tutaj gitarą, a bajan – akordeonem. Utwór pochodzący z Tatarstanu.

5. **Niedokończona ballada o wiecznych ogrodach**

Tonacja d-moll. Zbiory krymskie.

Idea zaczerpnięta z „Ogrodów Wschodu”, wiersza tatarskiego poety Selima Chazbijewicza (ur. w 1955 roku w Gdańsku). Ogród jest jednym z najważniejszych motyw w jego poezji, jak również jednym z głównych toposów poezji europejskiej. Powracanie do ogrodu kojarzy się z nostalgią i melancholią, powracamy do ogrodu dzieciństwa, krainy ładu, niewinności. Ogród pojawiający się w śnie symbolizuje najczęściej przejście ze świata ziemskiego do zaświatów. Takie właśnie jest nasze życie... jak *Niedokończona ballada o wiecznych ogrodach*.

(...)

*Nur – światło Boga przenika
tych co są głodni Prawdy
i rwą pęta życia jak konie wędzidła
w tęsknocie
za oceanem traw ziół zapachów*

*Nur – światło Boga
prześwietla wewnętrzne ogrody
tkliwą tęsknotą
Nieskończoności*

*Czterdzieści mistycznych
stacji między snem a jawą
pokonują szukający
aż odnajdą i staną się*

*i Światło może być południowym
słońcem jesieni
o czym zaświadczą drzewa
bezlistne”.*

(Selim Chazbijewicz „Ogrody Wschodu” – frag.)

6. Qaşıq&Dare (czyt. ‘kaszyk&dare’ – dosł. ‘łyżka i tamburyn’)

Utwór oparty na mongolskim temacie, zagrany we wstępie łyżeczką na gitarze elektrycznej! Brzmienie gitary zostało zainspirowane instrumentem strunowym *gusli* (odmiana cytry i cymbałów). Podkład stanowi motyw ostinato, grany na lutni arabskiej oud. Utwór jest połączeniem brzmienia bardzo tradycyjnego z nowoczesnym. Temat podlega silnej modyfikacji, poprzez preparacje gitary i użycie efektów zmieniających brzmienie. Transowa i bardzo efektowna perkusja utrzymana jest w nowoczesnym nurcie *Drum&Bass* – nazwa połączona z tytułem utworu poprzez skojarzeniową grę słów tatarskich i ich znaczeń: *Qaşıq&Dare* = łyżka i tamburyn. Utwór zdradzający fascynację muzyków stylistką fusion.

7. Atarde

Wstęp na werblu nadaje temu utworowi uroczystego i wojskowego charakteru. Metrum to 3/4, ale poprzez realizowanie na perkusji charakterystycznego rytmu punktowanego, otrzymujemy stylistę zbliżoną do poloneza czy bolero. Utwór oryginalnie na bajan i chór mieszany. Na niniejszej płycie został zaaranżowany altówką, klarnet, akordeon, gitarę, kontrabas i perkusję. Utwór oryginalnie ma budowę symetryczną: po wstępie akordeonu następuje dwukrotna ekspozycja tematu. Ten układ został jednak zmieniony. Przy trzeciej (poprzedzonej wstępem akordeonu) i kolejno czwartej ekspozycji tematu, pojawia się podwójny, który w zwrotce piątej zmienia się w potrójny kanon akordeonu, klarnetu i altówki. Utwór pochodzący z Tatarstanu.

Komentarzem do utworu jest inny wiersz Selima Chazbijewicza:

„Tatarski sen”

*Mieszka we mnie Polak i Tatar
Jeden nosi maciejówkę drugi krymkę.
Szablę w snach ostrzą tak samo
Szalony poezją na stepach Kipczaku
tatarską szablą walczę o Wielką Polskę
Wilcze futro z litewskich lasów
leży na obu tak samo.*

Atarde - fragment nut - transkrypcja Ansambli Peregrinus

8. Lwy posnęły już – kołysanka

Utwór inspirowany opracowaniem S. Vasilenki do tradycyjnego tekstu tatarskiego. Sergei Nikiforovich Vasilenko (1872-1956) był rosyjskim kompozytorem, zainspirowanym egzotyką Azji Centralnej. Jego opracowanie prostej melodii tatarskiej, wykracza znacznie poza prostotę ludowej muzyki tatarskiej, tworzy jednak z tej *kołysanki* utwór artystyczny, łączący harmonijnie elementy muzyczne z tekstem kołysanki.

Tekst:

Ciemna puszcza już dawno śpi

Baju – baju – baju – baj

Lwy posnęły już, czarne ślepki zmruż,

Baju – baju – baj.

Oczka twoje jak gwiazdki dwie

Baju – baju – baju – baj

Lśni księżycy blask, synku, usnąć czas

Baju – baju – baj

Uśnij, skarbie mój, cicho śpij,

Baju – baju – baju – baj.

Śpij, dzieciąteczko już, lwiątko, oczka zmruż

Baju – baju – baj.

słowa tatarskie ludowe, tłum L. Pasternak

Powtarzający się początek utworu – akordy grane przez akordeon z długim wybrzmieniem – sugerują napięcie, zapewne usypiającego i usypianego. Ten fragment szczególnie przypomina inną kołysankę: „Or che’è tempo di dormire”, włoskiego kompozytora epoki Baroku, Tarquina Meruli. W opracowaniu S. Vasilenki słyhać wpływy rosyjskiej szkoły XX wieku (głównie S. Rachmaninowa). W opracowaniu zespołu, temat grany przez altówkę nagle urywa się w drugiej części utworu. Wtedy prowadzenie przejmuje gitara, grająca elementy tematu i delikatną improwizację techniką e-bow, czyli elektronicznym smyczkiem. Barwa gitary w tym fragmencie tworzy wibrujący dźwięk, podobny do brzmienia *thereminu* (elektrofonu) lub do grania na pile (ulubionym instrumencie iluzjonistów). W części trzeciej powraca altówka, ale temat jest niedokończony, bowiem kołysanka spełniła swoje zadanie – usypiany zasnął...

9. Hamada

Dosłownie – kamienista pustynia. Utwór z wpływami syryjsko-tureckimi, prezentuje w mikroskali muzykę orientalną z charakterystycznymi ćwiercotonami, słyszalnymi głównie w partii altówki i klarnetu (brzmiącym tu jak aerofon pungi) z charakterystycznym solo, przywodzącym na myśl egipskiego zaklinacza węży. Partia solowa perkusji zbliżona jest w charakterze i brzmieniu do prostych instrumentów perkusyjnych (używanych przez Tatarów), takich jak tuur, czy frame (tzw. hand drumy). Komentarzem do utworu niech będą słowa, zapisane przez Marco Polo, podczas jego wędrówki:

„(...) gdy się jedzie nocą przez tę pustynię i zdarzy się, że się ktoś zatrzyma i oddali od towarzyszy (...) i później chce ich dogonić (...), słyszy głos duchów, tak jakby to były głosy towarzyszy (...). I często sprowadzają go z drogi tak, że nigdy ich już nie znajdzie; w ten sposób wielu już (...) zatraciło się i zginęło”. (Marco Polo, Opisanie świata, rozdział LVII)

Opracowanie Piotr Michałowski, Wrocław 2016

INFORMACJA o WYDAWNICTWIE

Muzyczna jurta – śladami Tatarów

Książeczka o muzyce tatarskiej z płytą CD – utwory w wykonaniu zespołu Ansambl Peregrinus

Music from the Yurt – Following Traces of the Tatars

A booklet on Tatar music with a CD – compositions performed by Ansambl Peregrinus

„ (...)zapach wschodów i zachodów słońca, jurty wędrowców, kołczan na plecach, tętent końskich kopyt, odgłos wiatru i garść stepowego piasku – to wszystko jest właśnie źródłem muzyki tatarskiej.”

„ (...)the scent of sunrises and sunsets, yurts of wanderers, a quiver on the back, the tramp of horses, the sound of wind and a handful of steppe sand – all this is the source of the Tatar music.”

Utwory/ Tracks

1. Kukułka 3'45''
2. Tatar 1
3. Tatar 4
4. Tatar 5
5. Taniec tatarski
6. Atarde
7. Cymbałki
8. „Lwy posnęły już”
9. Hamada

Ansambl Peregrinus:

Piotr Michałowski – gitary, e-bow guitar, lutnia arabska 'oud'/ guitars, e-bow guitar, Arabic lute – oud

Kamila Romaniuk – altówka/ viola

Michał Bednarz – perkusja/ percussion

Szymon Caban – kontrabas/ double bass

Marcin Dudek – klarnet, flety/ clarinet, flutes

Rafał Łuc – akordeon/ accordion

www.myspace.com/ansamblperegrinus

©Muzułmański Związek Religijny w RP Najwyższe Kolegium

Muslim Religious Union in Poland The Highest Board

www.mzr.pl

Białystok 2013

ISBN 978-83-934341-1-4

Projekt zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

The project was realised thanks to the subvention of the Ministry of the Interior and Administration.

Muzyczna jurta – śladami Tatarów

Książeczka o muzyce tatarskiej z płytą CD

Music from the Yurt – Following Traces of the Tatars

A booklet on Tatar music with a CD

Wydawca /Publisher :

Muzułmański Związek Religijny w Rzeczypospolitej Polskiej Najwyższe Kolegium

Muslim Religious Union in Poland The Highest Board

ul. Piastowska 13F

15-207 Białystok

tel./faks (+48)85 732 40 23, tel. kom. (+48) 605 612 137

e-mail: mzr@mzr.pl, www.mzr.pl

Opracowanie i redakcja/ Texts and editing: Piotr Michałowski, Tomasz Miśkiewicz, Barbara Pawlic-Miśkiewicz

Konsultacja merytoryczna/ Substantial consultation: dr Aleksander Miśkiewicz, Halina Szahidewicz

Korekta/ Proof-reading: Katarzyna Jędrzejczyk-Kuliniak

Tłumaczenie/ Translation: Justyna Rodzińska-Nair

Projekt graficzny/ Graphic design: AliusMedia – www.AliusMedia.pl

Realizacja nagrania/ Production of recordings: Bartłomiej Kruk, Maciej Jakubów, Krzysztof Murawski

Edycja i miks/ Editing and mixing: Bartłomiej Kruk

Mastering: Maciej Jakubów

Producent muzyczny/ Music producer: Piotr Michałowski

Materiał nagrano w studio Politechniki Wrocławskiej przy współpracy z Kołem Naukowym „Audio Engineering Society”, Wrocław 2011./ The material was recorded in the studio of the Wrocław University of Technology in collaboration with the Scientific Circle „Audio Engineering Society”, Wrocław 2011.

Prawa autorskie do niniejszej publikacji oraz materiału muzycznego są własnością Najwyższego Kolegium Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP./ Copyrights of this publication and music material are property of the Highest Board of Muslim Religious Union of Poland.

Wydanie II / Edition II

Białystok 2013

ISBN 978-83-934341-1-4

Źródła zdjęć wykorzystanych w publikacji: archiwum zespołu Ansambl Peregrinus (arch. AP), archiwum Aleksandra Miśkiewicza (arch. AM), archiwum Haliny Szahidewicz (arch. HSz), Krzysztof Mucharski (KM).

Sources of the photos used in the publication: archive of the Ansambl Peregrinus (arch. AP), archive of Aleksander Miśkiewicz (arch. AM), archive of Halina Szahidewicz (arch. HSz), Krzysztof Mucharski (KM)